

Паламарчук Ірина Вячеславівна
завідувач науково-методичної лабораторії
дошкільної освіти
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти
Одеської обласної ради»

**Методичні рекомендації
щодо організації освітнього процесу
в закладах дошкільної освіти у 2022-2023 н.р.**

З початком повномасштабного вторгнення до України країни-агресора для освітньої галузі виник небачений до цього виклик. Дошкільна освіта, яка є первинною складовою системи освіти, постала перед складними питаннями: як організувати освітній процес з дітьми дошкільного віку з урахуванням реалій сьогодення та дії правового режиму воєнного стану; як дистанційно зберегти та підтримати контакт з батьками вихованців, у тому числі, з тими, які тимчасово змінили місце проживання; якої підтримки потребують всі учасники освітнього процесу; як забезпечити повноцінний всебічний розвиток дошкільників, зберегти надання якісних освітніх послуг, виконання вимог Державного стандарту та чинних освітніх програм.

Ці питання залишаються пріоритетними і перебувають на особливому контролі Міністерства освіти і науки та Уряду України.

Основними завданнями законодавства України про дошкільну освіту незмінно залишаються:

- забезпечення права дитини на доступність і безоплатність здобуття дошкільної освіти;
- забезпечення необхідних умов функціонування і розвитку системи дошкільної освіти;
- визначення змісту дошкільної освіти.

Тож питання щодо створення безпечного, комфортного, інклюзивного середовища для всіх учасників освітнього процесу й підвищення якості освітньої діяльності закладів дошкільної освіти залишаються пріоритетними і в 2022/2023 навчальному році.

Детально вимоги щодо безпеки життєдіяльності вихованців та працівників ЗДО викладені у листі Міністерства освіти і науки України від 26.07.2022 № 1/8462-22 «Про оптимізацію виконання заходів з підготовки закладів освіти до нового навчального року та опалювального сезону в умовах воєнного стану» <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-pidgotovku-zakladiv-osviti-do-novogo-navchalnogo-roku-ta-opalyvalnogo-sezonu-v-umovah-voyennogo-stanu>

Документ містить інструктивно-методичні матеріали щодо порядку підготовки закладу освіти до нового навчального року та опалювального сезону з питань цивільного захисту, охорони праці та безпеки життєдіяльності, зразки наказів, актів, заходів, переліки необхідної документації тощо.

Питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2022/2023 навчальному році та рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні визначені листами Міністерства освіти і науки України «Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні» від 02.04.2022 № 1/3845-22 <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/624/b16/581/624b165811dd9015812979.pdf> та «Про окремі питання діяльності закладу дошкільної освіти у 2022/2023 навчальному році» від 27.07.2022 №1/8504-22 <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-okremi-pitannya-diyalnosti-zakladiv-doshkilnoyi-osviti-u-20222023-navchalnomu-roci>. Листи містять інформацію про організацію освітнього процесу в ЗДО, план та алгоритм дій в умовах воєнного стану для засновників, керівників і педагогічних працівників цих закладів, а також корисні посилання, які допоможуть організувати діяльність, що сприятиме всебічному розвитку, психологічній стабільності та вихованню дітей раннього та дошкільного віку в домашніх умовах та під час використання дистанційних і змішаних форм освітнього процесу.

Під час дії правового режиму воєнного стану закладам дошкільної освіти рекомендовано здійснювати організацію освітньої діяльності за *очною*, *дистанційною* чи *змішаною* формою з урахуванням ситуації, що склалася у регіоні (територіальній громаді). Головним пріоритетом, навіть у таких складних умовах, залишається забезпечення розвитку особистості дитини.

Рішення про відновлення діяльності та режим роботи ЗДО ухвалюють місцеві органи влади та військові адміністрації, які призначають комісії з обстеження закладів освіти на предмет готовності до організації освітнього процесу у новому навчальному році та створення безпечних умов для всіх його учасників.

ЗДО, які відновлюють діяльність у звичному режимі, мають ретельно підготуватися до роботи з дітьми. З метою створення безпечних умов для всіх учасників освітнього процесу ЗДО у МОН пропонують запровадити різнотривалий режим роботи закладу (від 2 до 12 годин). Необхідно вжити відповідні заходи з посилення безпеки, а саме:

- обов'язкова перевірка закладів освіти та прилеглих до них територій на наявність вибухонебезпечних предметів;
- перевірка готовності систем оповіщення, зокрема, доступності оповіщення для дітей з порушеннями зору та слуху (за потреби);
- перевірка наявності у кожному закладі освіти планів евакуації та обладнаного укриття для всіх учасників освітнього процесу (із запасами води та їжі, спальних місць, засобами захисту, аптечкою тощо);
- проведення тренувань з учасниками освітнього процесу відповідно до алгоритму дій у разі оголошення сигналу повітряної тривоги або іншої надзвичайної ситуації;
- проведення з працівниками закладу занять за темами: збереження життя та здоров'я в умовах війни та надзвичайних ситуацій, надання домедичної допомоги;

- інформування батьків про створення безпечних умов для організації освітнього процесу.

Освітня діяльність в умовах воєнного стану має особливості, пов'язані із ситуацією, що склалася на певній території. Однак Міністерством освіти і науки України наголошено на необхідності дотримання основних позицій, які слід враховувати в організації освітнього процесу в закладах освіти у воєнний час, серед яких – відповідність вимогам Базового компоненту дошкільної освіти (2021) як Державного стандарту, що є актуальним у будь-який час; враховувати під час взаємодії з дітьми «Методичні рекомендації до оновленого Базового компонента дошкільної освіти» <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-metodichnih-rekomendacij-do-onovlenogo-bazovogo-komponenta-doshkilnoyi-osviti>

Усі заклади освіти відповідно до п. 3 статті 2 Закону України «Про освіту» мають автономію у виборі основних пріоритетних напрямів та завдань в організації освітнього процесу, орієнтуючись на детальний та конструктивний аналіз результатів освітньої діяльності в попередньому навчальному році.

Оновлений Державний стандарт дошкільної освіти не суперечить за ціннісними орієнтирами та провідними принципами попередній редакції. Тому всі комплексні та парціальні всеукраїнські програми, які мають відповідні грифи, залишаються чинними для закладів дошкільної освіти та розміщені на сайті МОН України <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>

Ознайомитися з переліком чинних освітніх програм та навчально-методичної літератури для закладів дошкільної освіти можна за посиланням: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1-6Qn3PRPqSpDreBZkBFwaPO_ZVWwhAkO-FGGutGpmC8/edit?usp=sharing

З метою виконання програм із дошкільної освіти в умовах воєнного стану, забезпечення належної взаємодії педагогів з дітьми та батьків вихованців (налагодження зв'язку, організації освітньої діяльності педагога з вихованцями, підтримки дітей та їх батьків) пропонуємо:

- широко застосовувати ефективні інструменти організації роботи з дітьми та їх батьками у дистанційній формі;
- використовувати сайт закладу дошкільної освіти для допомоги дитині у здобутті дошкільної освіти разом з батьками.

З метою забезпечення ефективного засвоєння дітьми програмового матеріалу в умовах воєнного стану педагоги мають налагодити комунікацію з батьками вихованців у дистанційній формі. Також у МОН рекомендують використовувати синхронне і асинхронне навчання. Дистанційне навчання – новий освітній досвід, що з'явився в Україні зовсім недавно. Але сьогодні така форма організації освітнього процесу є невід'ємною частиною практики.

Для її реалізації вихователю необхідно:

- з'ясувати можливості батьків виходити на зв'язок із вихователем (безпечність їх місцезнаходження, наявність мобільного зв'язку та доступність до Інтернету);
- визначити можливі шляхи активної взаємодії через з'ясування номерів мобільних телефонів батьків вихованців або їхніх електронних адрес;
- обрати інструменти та сервіси для здійснення комунікації.

Спілкування з дітьми та їх батьками педагоги можуть здійснювати шляхом обміну інформацією за допомогою електронної пошти, створення груп за допомогою месенджерів, зокрема Viber, Telegram (у режимі чату) та організації відео-зустрічей за допомогою платформ ZOOM, Google Meet, BigBlueButton тощо.

Вважаємо за доцільне під час організації роботи вихователів з дітьми та батьками вихованців у дистанційній формі:

- використовувати сервіси Google, які вже знайомі педагогам;
- проводити інформаційно-роз'яснювальну роботу з батьками щодо доцільності спілкування з дитиною, проведення ігор чи вправ;
- проводити онлайн-заняття з дітьми за допомогою дистанційних технологій в режимі реального часу або надсилати свої відеоматеріали, що містять відеозвернення, елементи занять чи різних видів діяльності.

Сайт закладу дошкільної освіти дозволяє не лише надати інформацію про саму організацію, але є зручним майданчиком для комунікації педагога з дитиною, батьками вихованців, що дозволяє забезпечити якісне засвоєння програмового матеріалу та створити належні умови для розвитку дітей раннього та дошкільного віку в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Пріоритетом у роботі закладу дошкільної освіти є забезпечення тісної співпраці з батьками як партнерами.

Використовуючи сайт закладу дошкільної освіти, вихователі можуть:

- розміщувати матеріали для освітньої роботи батьків з дітьми (відповідно до вікової групи та програми розвитку дітей раннього та дошкільного віку);
- розробляти рекомендації та проводити консультації з батьками вихованців щодо організації освітньої діяльності, розпорядку дня, харчування дитини тощо.
- розміщувати на сайті закладу освіти відеоматеріали занять або різних видів діяльності, методичні кейси, банк розвивальних ігор та вправ із різних напрямів виховання та розвитку дітей дошкільного віку, відеозаняття, описи та алгоритми проведення дослідів та експериментів тощо задля організації пізнавально-дослідницької діяльності дітей, забезпечення їхнього повноцінного розвитку.

Здійснення освітньої діяльності в дистанційній формі допомагає педагогу відкоригувати свої методи роботи з дітьми для забезпечення максимальної ефективності засвоєння програмового матеріалу кожною дитиною.

В умовах воєнного стану педагогічні працівники закладу дошкільної освіти мають бути спроможними до повноцінного надання допомоги (освітньої, інформаційної, консультаційної) батькам, які виховують дітей раннього та дошкільного віку, щодо якісного засвоєння дітьми програмового матеріалу.

Важливий показник якості освітнього процесу в ЗДО – створення сучасного універсального дизайну, що робить його доступним, безпечним, розвивальним, орієнтованим на особистісний розвиток дитини задля реалізації її індивідуальної освітньої траєкторії. У цьому аспекті пріоритетності набувають варіативні моделі організації освітнього процесу із застосуванням сучасних технологій, освітніх програм, послуг, предметно-ігрового обладнання.

Освітнє середовище, в якому перебувають дошкільники в нових соціальних умовах воєнного стану, має бути не лише безпечним, а й інформативним, цікавим, змістовним, стимулювати когнітивний, емоційно-ціннісний та соціальний розвиток дітей.

З метою залучення дітей до різних видів діяльності педагогічному колективу необхідно заздалегідь спланувати змістовий контент роботи, що відвертатиме увагу дітей від хвилювань, страхів та сприятиме зниженню тривожності. Доцільно використовувати технічні засоби навчання, дидактичні, настільно-друковані ігри, різні види театрів, шашки, шахи, залучати дітей до малювання та поробок з паперу, природного матеріалу тощо.

Яку діяльність запропонувати дошкільнику?

Ігрова. Гра завжди бажана для дитини. Вона створює позитивний емоційний настрій, на якому всі психічні процеси протікають активно. Ігрова діяльність сприяє і розвитку в дитини навичок, необхідних для самообслуговування й надання допомоги дорослим. Наприклад, у різних сюжетно-рольових іграх дитина має змогу багаторазово моделювати й закріплювати послідовність прибирання, прання, одягання, прийому їжі, одягання й роздягання (ляльки) тощо.

Трудова. У дошкільників є бажання самотійно діяти з предметами зі «світу дорослих» – мити посуд, накривати на стіл, підмітати тощо. Тож малюкам неодмінно слід давати посильні трудові доручення. Для дітей це спосіб самоствердження, втілення своїх бажань і можливостей.

У старшому дошкільному віці у дітей з'являється почуття відповідальності за свою роботу, а також новий мотив діяльності – зробити для інших. Дитина проявляє ініціативу, у неї з'являється об'єктивна самооцінка. У цей період діти навчаються працювати разом, розподіляти між собою обов'язки, домовлятися, здійснювати дії так, щоб інший міг їх успішно продовжувати. Залучати дітей до побутової праці важливо, бо під час такої діяльності між дитиною і дорослим встановлюються стосунки реальної взаємодопомоги, координації дій, розподілу обов'язків. Зароджуючись у дошкільному віці, ці стосунки розвиваються й надалі.

Художньо-продуктивна. У різних видах художньо-продуктивної діяльності формується незалежність дитини від дорослого, прагнення до пошуку адекватних засобів самовираження. Дошкільники мають змогу втілити свої задуми та реалізувати творчі здібності.

Залишається актуальним питання забезпечення внутрішньої системи якості освіти. Допомогти у цьому процесі може міжнародна методика Early Childhood Environment Rating Scale (далі - ECERS-3) (<https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/ecers-shkala-ocinyuvannya-seredovisha-rannogo-ditinstva>). Для керівників закладів дошкільної освіти та вихователів методика може слугувати орієнтиром для поліпшення якості освітнього процесу. Для ефективного та дієвого планування роботи радимо проаналізувати освітню діяльність закладу з урахуванням чинників, які забезпечують якість освітнього процесу; окреслюють її сильні сторони, що відповідають сучасним світовим тенденціям; висвітлюють слабкі сторони та ризики; визначають ресурсний потенціал і перспективи подальшого розвитку. Використання шкали ECERS-3 як орієнтира дасть змогу: сприяти індивідуалізації освіти; урізноманітнити види діяльності дітей у дитсадку; наголосити на важливості комунікації вихователів з дитиною; підвищити значення середовища, в якому розвивається дитина.

Для забезпечення педагогів закладів дошкільної освіти методичною підтримкою в зв'язку з введенням військового стану науково-методичною лабораторією дошкільної освіти підготовлено **добірку корисних матеріалів** для роботи з дошкільниками, їх батьками, а також для загальної підтримки дорослих та дітей в умовах воєнного стану <https://kdpo.odessaedu.net/uk/site/--dlya-vikhovateliv-zdo.html>

Фахівці науково-методичної лабораторії дошкільної освіти підготували для педагогів ЗДО **методичні гайди** – своєрідні путівники, інструкції та рекомендації про те, як діяти в разі різних надзвичайних ситуацій. Методичні гайди розміщені на сайті кафедри та академії, педагоги мають змогу їх зберегти, роздрукувати, та використовувати у своїй роботі. <https://kdpo.odessaedu.net/uk/site/gaidi.html>

Корисні джерела

З метою надання допомоги педагогам закладів дошкільної освіти щодо *якісного засвоєння дітьми програмового матеріалу* в умовах воєнного стану пропонуємо джерела, що містять необхідну інформацію з питань дошкільної освіти для педагогів та батьків вихованців: електронні варіанти програм, методичні розробки, цікаві завдання для дітей тощо.

На сайті МОН у вільному доступі зібрано матеріали, з допомогою яких педагоги зможуть підготуватись до роботи, організувати освітній процес у нових умовах - «Сучасне дошкілля під крилами захисту». Відкрито дитячий онлайн-садок НУМО з відеозаняттями для дітей віком від 3 до 6 років (ЮНІСЕФ разом із МОН України). Всі випуски доступні до перегляду на YouTube-каналах МОН та ЮНІСЕФ і на платформі MEGOGO. Цей проєкт є платформою, на якій батьки та педагоги зможуть знайти розвивальні матеріали у відкритому доступі. Також для використання у роботі є корисними такі матеріали: - поради з надання першої психологічної допомоги людям, які пережили кризову подію; - поради від експертів ЮНІСЕФ «Як підтримати дітей у стресових ситуаціях»; - інформаційний комікс для дітей «Поради від захисника України»; - хрестоматія для дітей дошкільного віку «Моя країна – Україна» з національно-патріотичного виховання. Матеріали для дітей дошкільного віку постійно оновлюються та поповнюються на сайті МОН.

Інноваційна платформа Mr. Leader для розвитку дитини (<https://mr-leader.com/ua>) – інноваційна система освіти дітей раннього та дошкільного віку, яка у цей непростий час надає безкоштовно онлайн-доступ до своїх матеріалів. Платформа спрямована на формування у дітей лідерських якостей, розвитку таких навичок, як креативність, комунікабельність, критичне мислення. Для розвитку дітей пропонується освітня програма Mr. Leader зі зручним електронним щоденним плануванням, яку можна завантажити за посиланням <https://mr-leader.com/ua/programa-mrleader> Під'єднання безкоштовне. Для цього потрібно перейти на телеграм-канал (https://t.me/mrleader_brand/14) та зареєструватись за посиланням: <https://mr-leader.com/ua>

Методичні рекомендації щодо проведення просвітницької роботи з учасниками освітнього процесу в закладах дошкільної освіти з питань уникнення враження мінами, вибухонебезпечними предметами та ознайомлення з правилами поведінки в надзвичайних ситуаціях <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/627/125/e34/627125e3412d4434578376.pdf>

Сайт кафедри дошкільної і початкової освіти КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»: <https://kdpo.odessaedu.net/uk/site/golovna.html>

Тут Ви маєте змогу знайти корисну інформацію для різних категорій педагогічних працівників ЗДО.

1. Як заспокоїти дітей під час війни <https://mon.gov.ua/ua/news/monzapuskaye-informacijnu-kampaniyu-pro-te-yak-zaspokoyiti-ditej-pid-chas-vijni>.
2. Як подбати про дитину, якщо ви знаходитесь з нею в укритті <https://www.youtube.com/watch?v=VpJXr3UXCvo>.
3. Як говорити з дитиною, якщо батько чи мати захищає країну <HTTPS://MON.GOV.UA/UA/PSIHOLOGICHNA-TURBOTA-VID-SVITLANI-ROJZ/YAKSHOVATKO-CHI-MATI-ZAHISHAYE-KRAYINU>.
4. Правила підтримки, якщо родина евакуюється з дитиною <https://www.youtube.com/watch?v=8ml9RPFun7s>.
5. Фізична безпека дітей під час війни. Сайт «Освітній омбудсмен України» <https://eo.gov.ua/fizychna-bezpeka-ditey-pid-chas-viyny-pravylapovedinky-v-evakuatsii-na-okupovanykh-terytoriakh-i-v-zoni-boyovykhdiy/2022/03/19/>.
6. Як підтримати дитину, якщо ви опинились у зоні активних бойових дій <https://www.unicef.org/ukraine/stories/safety-backpacks-and-ways-to-reducestress>.
13
7. Поради, як підтримати дитину в дорозі від ЮНІСЕФ <https://www.unicef.org/ukraine/stories/how-to-support-a-child-on-the-road>.
8. Рекомендації для населення під час воєнного стану <https://phc.org.ua/news/rekomendacii-dlya-naselennya-pid-chas-voennogo-stanu>.
9. Як поводитися на блокпостах з перекладом на жестову мову <https://www.youtube.com/watch?v=-YPGsjyjqQI>.
10. Ресурси позитивного батьківства від ЮНІСЕФ «П'ять мов у спілкуванні з дитиною» <https://www.unicef.org/ukraine/documents/five-lovelanguages-in-communication-with-child>.
11. Підтримка батьків та дітей під час війни <https://www.unicef.org/ukraine/parents-children-support-during-military-actions>.
12. Психологічна допомога для дітей Психологічна турбота від Світлани Ройз - YouTube.
13. Як надавати першу психологічну допомогу <https://moz.gov.ua/article/news/rekomendacii-z-psihologichnoi-dopomogi>.
14. Як підтримати дітей у часи невизначеності та стресу. Поради від ЮНІСЕФ <https://www.unicef.org/ukraine/stories/7-tips-for-parents>.
15. Як допомагати дітям у замкненому просторі <http://www.barabooka.com.ua/yak-dopomagati-dityam-u-zamknenomu-prostori/>
16. Методичні рекомендації щодо надання першої психологічної допомоги сім'ям з дітьми, дітям, які перебувають/перебували у зоні збройного конфлікту <https://dszn-zoda.gov.ua/node/495>.
17. Для тих, хто приймає емігрантів і переселенців, для допомоги в адаптації https://www.youtube.com/watch?v=UXnS_T5JD5s&list=PLFVSJgZgf7h8rXg9TTyevxZkdfxAQXodS&index=8
18. «Розкажи мені». Безкоштовна інтернет-платформа для психологічних консультацій. <https://tellme.com.ua/>

19. Як говорити про війну та повітряну тривогу з дітьми: поради чернівецької психологині. <https://shpalta.media/2022/03/02/yak-govoriti-provijnu-ta-povitryanu-trivogu-z-ditmi-poradi-cherniveckoi-psixologini/>
20. Як швидко заснути, коли ви тривожні і вам важко розслабитися <https://phc.org.ua/news/yak-shvidko-zasnuti-koli-vi-trivozhni-i-vam-vazhkorozslabitisya>.
21. Як перевірити правдивість джерела інформації <https://www.pedrada.com.ua/article/3025-yak-perevriti-pravdivst-djerela-nformats>.
22. Перелік матеріалів для дошкілля «Сучасне дошкілля під крилами захисту». <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/suchasnedoshkilliya-pid-krilami-zahistu/pedagogam-zakladiv-doshkilnoyi-osviti>.
23. Платформа розвитку дошкільнят “НУМО” Навички для дошкільнят. <https://numo.mon.gov.ua/>
24. Онлайн-садок НУМО – спільний проєкт ЮНІСЕФ та Міністерства освіти і науки України. Розвивальні відеозаняття для дітей 3-6 років 14 https://www.youtube.com/playlist?list=PLJ231j4oXT7GY_u4kkhrKIpVJLyS2WLg
25. Онлайн-медіаресурс, присвячений освіті та вихованню дітей в Україні <https://osvitoria.media/>.
- Перелік сайтів, матеріали яких будуть корисними для вихователів, батьків, дітей і для інших учасників освітнього процесу
26. Вебінар «Як підвищити ефективність дистанційної роботи». <https://www.youtube.com/watch?v=MbFvVyacZOE>.
27. Моя країна – Україна: хрестоматія для дошкільнят з національнопатріотичного виховання / автори і укладачі – Н. Гавриш, О. Косенчук. – Харків: Ранок, 2022. – 96 с.
28. Збірка абеток, казок, приказок, цікавинок, дитячих ігор тощо <http://abetka.ukrlife.org/>
29. Серія з 10 онлайн зустрічей, які розроблені командою The LEGO Foundation. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/suchasne-doshkillyapid-krilami-zahistu/pedagogam-zakladiv-doshkilnoyi-osviti/lego-igrovi-onlajnvyayemodiyi-dlya-doshkilnyat>.
30. Онлайн платформа для розвитку дітей (інтерактивні вправи, цікаві завдання) https://learning.ua/#google_vignette.
31. Платформа «Розвиток дитини». Практичні завдання для всебічного розвитку дітей <https://childdevelop.com.ua/>.
32. Радіо хвиля авторських казок українською мовою для дітей. <https://kazky.suspilne.media/list.php>.
33. Мультитики, книги, казки, що допоможуть відволікти дітей під час перебування в укритті <https://dytyna.blog/multyky-knygy-kazky-shhodopomozhut-vidvolikty-ditej-pid-chas-perebuvannya-v-ukrytti/>.
34. Безкоштовні розмальовки на тему «Правила гігієни» <https://mamabook.com.ua/bezkoshtovni-rozmalyovku-gigiena-10/>.

35. Мультфільм «Небезпечні знахідки». https://www.youtube.com/watch?v=gx7XHXAL2_g. 36. Аудіоказки для малят https://oll.tv/uk/kids_audio-tales.
37. «Війна очима дітей», конкурс дитячих малюнків. <https://vseosvita.ua/no-war>.
38. Мультфільм «Про мінну безпеку: Лісовий скарб» ЮНІСЕФ <https://www.youtube.com/watch?v=V5JZWI8TrEY>.
39. Поради від захисника України: МОН розробило інформаційний комікс для дітей у воєнний стан <https://mon.gov.ua/ua/news/poradi-vidzahisnika-ukrayini-mon-rozrobilo-informacijnij-komiks-dlya-ditej-u-voyennij-stan>.
40. Аудіоказки українською <https://audiokazky.in.ua/>.
41. Ігри для зняття стресу у дітей <https://dytyna.blog/igry-dlya-znyattystresu-u-ditej/>.
42. «Дерево казок» — читати та слухати казки (аудіо) різних народів. <https://derevo-kazok.org/audio-tales/>
43. Журнал для дошкільнят і молодших школярів «Джміль» (цікаві бесіди, вірші, приказки, оповідки, нетрадиційні техніки образотворчості, досліди в домашніх умовах, комікси, електронні додатки тощо) <https://jmil.com.ua/2022-2>.
44. Кращі казки з усього світу для читання дітям дорослими, добірка аудіо казок. <http://kazkar.info/>.
45. Казки для дітей українською мовою. https://onlyart.org.ua/children/kazky/?fbclid=IwAR2yXzQTyfuUTtCw7nnTTQYV Aj2g4T42oRwfe6i8NactHTqRDh-8_tc1KK8
46. Український дитячий портал: авторські вірші, лічилки, веселі історії, анекдоти, загадки, прислів'я <https://sonyashnik.com/>
47. Національна освітня інтернет-платформа <https://vseosvita.ua/>.